

Strategie prevence řešení školní neúspěšnosti žáků

Škola: Základní škola Kladno, školská 322

Telefon: 312 685 020

Webové stránky školy: [www.zskladno- skolska.cz](http://www.zskladno-skolska.cz)

Ředitel školy: Mgr. Zdeněk Vých

Email: zskladno-skolska@centrum.cz

Zástupce ředitelky: Mgr. Jaroslava Stará

Výchovný poradce: Mgr. Irena Karasová

Metodik prevence: Mgr. Martina Kettnerová

Třídní učitelé a ostatní vyučující

Nabývá účinnosti dne: 01. září 2021

Strategie prevence řešení školní neúspěšnosti žáků

Jedním z vážných problémů, které je třeba řešit a předcházet jim, je školní neúspěšnost. Jednou z možností je individuální práce s žákem, případně s jeho rodinou. Příčinou mohou být individuální rozdíly v osobnosti žáků, jejich motivace a výkonnosti, ale také rodinná výchova. Neprospěch mívá obvykle mnoho příčin, které je třeba včas rozpoznat a podchytit. Školní úspěšnost i neúspěšnost je ovlivňována jednak osobností žáka – např. nízkou odolností vůči zátěži, poruchami učení a chování, zdravotními komplikacemi žáka, ale také nemotivujícím rodinným zázemím. Žáci jsou často ohroženi sociálně nežádoucími jevy, mají problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole.

Při řešení školních neúspěchů je nutná úzká spolupráce pedagogických pracovníků, zákonných zástupců a žáka samotného. Často je nutná i konzultace s odborníky.

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z Vyhlášky č. 27/2016 Sb a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek k zlepšení jejich školní úspěšnosti.

Školní neúspěšnost je situace, kdy má žák špatný prospěch a tento fakt nesouvisí s intelektovými schopnostmi žáka. Je to jeden z vážných problémů, které je třeba v prostředí školy řešit. Výkon žáka může být snížen nízkou sebedůvěrou, negativním sebehodnocením či postojem ke škole a emočními, zdravotními či rodinnými problémy. Nejdůležitějšími kroky jsou kroky preventivní, tedy vytvoření postupu, který vede k předcházení této neúspěšnosti. Patří sem zejména pravidelná školní docházka do školy, systematická příprava na vyučování, plnění zadaných úkolů, časté ověřování získaných znalostí a dovedností, propojování s dalšími předměty a jejich aplikace.

Příčiny školní neúspěšnosti

- a) osobnost dítěte - snížená inteligence, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká sebedůvěra, poruchy učení, poruchy chování a jiné zdravotní komplikace žáka
- b) rodina - nepodnětné rodinné prostředí, rozdílné osobnostní a sociální podmínky života v rodině, nesprávné typy výchovy, složitá rodinná situace
- c) nedostatky ve výchovně vzdělávacím procesu ve škole – malá aktivizace žákovy osobnosti ve vyučování, nedostatečná motivace, nerespektování vývojových hledisek a principů pedagogické práce, špatné vztahy mezi učitelem a žákem, popřípadě mezi žákem a spolužáky, konflikty ve spolupráci školy s rodinou

Doprovodné projevy školní neúspěšnosti

- a) neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie
- b) poruchy chování – záškoláctví, útky ze školy nebo z domova

c) obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, fantazie, regrese

Postoj dítěte a rodičů ke školní práci

Velmi důležitou roli hraje také postoj dítěte i rodičů ke škole a školní práci. Tento postoj závisí především na dobré motivaci a zvyšování sebedůvěry dítěte. Postoj žáka ke škole dále ovlivňují i dílčí úspěchy a neúspěchy ve vzdělávacím procesu. Žáci, kteří pracují pod úrovní svých schopností a bez zvýšeného vlastního úsilí, nejsou motivováni k lepším výsledkům a bývají ve škole nespokojeni. Neúspěch může být u žáka podnětem k většímu úsilí a snaze o zlepšení výsledků. Pokud jsou však neúspěchy příliš časté, motivace žáka se rychle snižuje.

Předcházení školní neúspěšnosti ze strany školy

V první řadě je nutné podrobit dítě kvalitní pedagogické, speciálně-pedagogické a případně psychologické diagnostice, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole. Diagnostika žákových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb nám pak umožní nastavit vhodná opatření. Je potřeba reagovat včas tak, aby žák byl schopen zastavit svůj pokles výkonu a případně se vrátit mezi "školsky úspěšné žáky".

Možná opatření volíme individuálně na základě diagnostiky a zjištěných potřeb žáků:

1. Poruchy učení a chování, jiná zdravotní omezení a znevýhodnění: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů na základě doporučení z PPP nebo SPC, integrace žáka a vytvoření IVP.
2. Odchylka v celkové úrovni inteligence: žákovi bude stanoveno základní učivo, které po něm bude požadováno podle jeho možností a schopností, vhodné metody práce, motivace - zažití úspěchu, možnost opravit si známku, individuální konzultace ve vyučování i mimo něj, spolupráce s PPP - integrace na základě IVP a realizování dalších podpůrných opatření doporučených poradnou.
3. Žáci sociálně znevýhodnění: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, vytvoření podmínek pro domácí přípravu i ve škole ve volných hodinách, přístup k internetu ve škole.
4. Žáci s vysokou absencí jsou velmi často ohroženi sklouznutím do školní neúspěšnosti: včas žákům nabídnout podporu při zvládnutí zameškané látky
- plán dostudování učiva a termíny dozkoušení, konzultace s žákem a rodiči, kde se domluví zvýšený dohled nad žákem.

Motivace a zvyšování sebedůvěry:

- klademe na dítě přiměřené nároky
- zdůrazňujeme jeho pozitivní stránky
- oceňujeme jeho jedinečnost

- umožňujeme dítěti vyslovovat vlastní názory
- podporujeme aktivitu dítěte
- pomáháme dítěti a radujeme se z jeho úspěchů
- rozvíjíme u dítěte pocit empatie
- vyhýbáme se negativnímu srovnávání.

Personální zajištění

Výchovný poradce

Výchovný poradce koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách. Výchovný poradce navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – SPC, PPP.

Metodik prevence

Metodik prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice rizikového chování ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuje opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace.

Ředitel školy

Sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě apod. Stav dětí ve vztahu k patologickým jevům. Ke zjištění aktuálního stavu rizikového chování ve škole jsou využívány

dotazníkové metody, práce třídních učitelů a připomínky dětí školního parlamentu a schránky důvěry.

Pedagogičtí pracovníci:

- znají žákovy vzdělávací možnosti a jsou se žákem v pravidelném kontaktu
- mají přehled o úrovni vědomostí a dovedností žáka
- spolupracují s třídním učitelem
- znají příčiny jeho nedostatků při plnění školních povinností
- znají žákovo rodinné zázemí a jeho zdravotní stav
- stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu
- efektivně podporují žáka a motivují jej ke školní práci
- nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultační hodiny

Situaci řeší:

1) Vyučující předmětu – informují zákonné zástupce a třídního učitele, navrhují opatření

2) Třídní učitel – zajišťuje společná jednání vyučujících a zákonných zástupců, pořizuje z tohoto jednání zápis, rozhoduje o potřebě vypracování podpůrného plánu pedagogické podpory (PLPP)

3) Výchovný poradce, metodik prevence – svolávají a účastní se jednání se zákonnými zástupci žáků a třídními učiteli, pokud nenastala změna a nedošlo ke zlepšení situace podle bodu 1 a 2; speciální pedagog – zajišťuje uplatňování speciálně pedagogických přístupů v oblasti školního neúspěchu / výchovných problémů

4) Ředitel škol – vede evidenci žáků ohrožených neprospěchem (čtvrtletí, pololetí), v případě nutnosti svolává výchovný aktiv za přítomnosti zákonného zástupce žáka, třídního učitele, všech ostatních vyučujících žáka, výchovného poradce, metodika prevence popřípadě žáka samotného. Výrazné zhoršení prospěchu žáka nebo jeho neprospěch je vždy oznámen zákonnému zástupci třídním učitelem, pokud možno včas, aby měl žák možnost prospěch na vysvědčení opravit. Na žákovu neúspěšnost (zhoršení prospěchu, neprospěch) upozorní třídního učitele vyučující jednotlivých předmětů na provozních popřípadě pedagogických radách.

Jak řešit školní neúspěšnost:

Je třeba odhalit konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole, pedagogicky ho diagnostikovat. Volíme vhodná individuální opatření:

1) žáci s PO, s jiným zdravotním omezením a znevýhodněním: kompenzace nedostatků s pomocí speciálně pedagogických metod a postupů – dle doporučení PPP nebo SPC, integrace žáka a vytvoření IVP

2) žáci sociálně znevýhodnění: motivace žáka k učení, spolupráce s rodinou, přístup k internetu ve škole, práce s klimatem třídy

3) žáci s vysokou absencí: včas nabídnout žákům podporu při zvládnutí zameškané látky, stanovení termínů dozkoušení, různé způsoby podpory žáka, konzultace s žákem a rodiči

Postup při řešení školní neúspěšnosti

Hlavním opatřením je jednoznačně zvýšená spolupráce s rodiči!

a) Po prvním čtvrtletí třídní učitelé domluví jednání se zákonnými zástupci a žáky, kteří neprospívají (hodnocení nedostatečné nebo dostatečné, ale vyučující vyhodnotí vývoj jako rizikový). Přítomni budou: třídní učitel, zákonný zástupce žáka, žák, učitelé předmětů, ve kterých žák neprospívá, výchovný poradce, metodik prevence. Zde se zvolí vhodné postupy a opatření vedoucí k nápravě. Z tohoto jednání bude pořízen zápis, který podepíší všechny strany (škola, zákonný zástupce, žák). Na schůzce se zároveň domluví termín následné schůzky, na které se vyhodnotí úspěšnost zvoleného postupu – zodpovídá třídní učitel.

b) Podle zájmu je možné využít individuální konzultaci rodičů, žáka a vyučujícího - diagnostika školní neúspěšnosti a poradenství (např. nastavení podpory při učení, zjištění učebních stylů).

c) Pokud se situace nezlepšuje, bude nabídnut žákovi podpurný plán. Plán pedagogické podpory vypracovává třídní učitel ve spolupráci se všemi vyučujícími, seznámí s ním žáka a jeho zákonného zástupce. Při nastavení plánu pedagogické podpory je potřeba tento plán vyhodnotit na společné schůzce s žákem, v případě nutnosti stanovit další postup. Plán pedagogické podpory vyhodnotí třídní učitel, vyučující daného žáka, výchovný poradce, metodik prevence.

d) Při vysoké absenci žáka (individuální posouzení) se vyvolává jednání se zákonnými zástupci žáka preventivně – přítomni třídní učitel, žák, zákonný zástupce, případně vyučující předmětu, kde se objevily problémy. Jednání svolává třídní učitel. Domluví se podpora žákovi tak, aby byl schopen kompenzovat svou absenci (plán práce, termíny zkoušení, obsah učiva, možnost individuální konzultace, doučování se spolužáky atd.). Při pokračující absenci svolá metodik prevence jednání se zákonnými zástupci žáka a vedením školy. Na jednání budou též přítomni třídní učitel, žák, zákonný zástupce a výchovný poradce. Domluví se další postup tak, aby byl žák schopen kompenzovat svou absenci. V případě, že zákonní zástupci ani žák nespolupracují, nereagují na sjednané schůzky apod., bude situace hlášena metodikem prevence příslušným orgánům (OSPOD).

e) Na závěr školního roku by měla být podpora vyhodnocena třídním učitelem.

Plán pedagogické podpory

Podpůrný plán pro neprospívající žáky je souhrn opatření nabízených žákům a jejich rodičům, který se podpisem všech stran stává pro všechny závazným.

Realizace plánu pedagogické podpory

Pokud selže individuální podpora žákovi a ten je v prvním pololetí hodnocen nedostatečnou nebo je hodnocen dostatečnou a jeho vyučující vyhodnotí další vývoj jeho výkonů jako rizikový, nabízí se žáku a jeho zákonným zástupcům podpůrný plán. Po uzavření pololetního hodnocení výsledků vzdělávání navrhne třídní učitel ve spolupráci s ostatními vyučujícími podpůrný plán. S plánem jsou seznámeni rodiče a žák a dojde k jeho podpisu. Po uzavření klasifikace na závěr školního roku je vyhodnocena jeho efektivita.

Formy a metody práce

Pro úspěšnost Podpůrného programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým patří zejména:

- ✚ podpůrný studijní plán, tj. stanovení přiměřeného obsahu učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním)
- ✚ zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva, tj. podpůrného plánu – zadání práce pro domácí přípravu - dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem
- ✚ užívání podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- ✚ používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- ✚ individuální práce se žákem v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva
- ✚ vedení písemných záznamů o průběhu podpůrného programu – zadání úkolu, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpůrného programu rodičům a výchovnému poradci – informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu
- ✚ domluva konzultační hodin, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel

telefonicky zve rodiče současně se žákem, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit

✚ doučování

Vypracoval: Mgr. Irena Karasová – výchovný poradce

Mgr. Martina Kettnerová – metodik prevence